СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XL. Ч. 195. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 22 серпня 1932. — VOL. XL. No. 195. Jersey City, N. J., Monday, August 22, 1932. THREE CENTS.

ПЕРШИЙ ПЕРЕЛЕТ ОКЕАНУ НА ЗАХІД ОДИНЦЕМ

ШКОТСЬКИЙ ЛЕТУН ДОВЕРШИВ ТЯЖКОГО ПОДВИГУ.

СТ. ДЖАН (Ню Бронсвик, Канада). — Капітан Джеймс А. Молисон, 27-літній Шкот, осів тут своїм малим літаком „Гарт'с Контент", доконавши першого перелету одинцем понад Атлянтик.

Літак осів три чверти на 12 годину в полудне, в пятницю. Летун зужив 30 годин і 10 мінут на перелет Атлянтику з Портмарнок, в Ірляндії. Відбув він дорогу 3,000 миль. Вибрався з 165 гальонами газоліни, а при висіданню мав усього 23 гальони. По дорозі летів через густу мраку, хоч назагал мав він знаменито гарну погоду. Його літак не мав ніяких зайвих причандалів, навіть радіового апарату; через те летун чувся на океані самотним.

Думає він наперед побути дещо в Канаді, а відтак виїздить до Ню Йорку.

Летун недавно оженився з відомою летункою Еймі Джансон, котра теж літала вже понад Атлянтик, але безпечнішою дорогою: з заходу на схід.

„МОЛОЧНА ВІЙНА" В АЙОВІ КІНЧИТЬСЯ ЗАЛАГОДОЮ.

СУ СИТІ (Айова). — „Молочна війна" між фармерами-молочарами й великими купцями молока, що розгорілася була рівнобіжно з фармерським „страйком", покінчилася нині злагодою між сторонами, на основі котрої фармери дістали звишку 55 центів на 100 фунтах молока, що має 3.05% масла.

Зараз по підписанню угоди фармерські „пікети" стали перепускати без задержання всі троки з молоком. Рівночасно місцеві бизнесмени поробили кроки щодо покінчення цілого фармерського „страйку".

МАЙНЕРИ-СТРАЙКАРІ ПЛЯНУЮТЬ НОВИЙ ПОХІД.

ТЕЙЛОРВІЛ (Іліной). — „Пібоді Кол Ко." почала нині мститися на провідниках маршу страйкуючих майнерів в цю околицю в цілях пикетовання вуглевих копалень. Аґенти компанії обжаловують 103 провідників за підбурювання до заворушень.

Тимчасом майнери кажуть, що їх похід осягнув свою ціль, бо здержав роботу в Тейлорвіл, і тому вони тепер роблять приготування до подібного походу в повіт Френклин, де ще працюють майни Орієнт по умові, відкиненій страйкарами.

КІНЕЦЬ ІМПЕРІЯЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

ОТТАВА.—В суботу кінчиться Імперіяльна Економічна Конференція й по офіціяльним закриттю конференції делегати роз'їдуться домів.

Хоч делегати 9 країн, представлених на конференції, сварилися немало підчас нарад, то всетаки вони полагодили багато справ і вирівнали багато непорозумінь між усіми країнами широкої британської імперії, з виїмком Ірляндії.

РУЗВЕЛТ ПОЧИНАЄ КАМПАНІЮ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Губернатор Френклин Рузвелт виїздить до міста Коломбос, в стейті Огайо, де він має виголосити свою першу промову в цьогорічній президіяльній кампанії. В цій промові, яку кілька радіових стацій обовязалися розіслати по Америці, кандидат демократичної партії порушить важні фармерські й промислові питання.

Після промови вертається він до Олбані, де в понеділок має вести далі переслухання нюйорського мейора Вокера. Цей старався добитись від суду задержання переслухання, але суд відкинув його просьбу.

У своїй промові, виголошеній на бенкеті, виданім в його честь, секретар, Оґден Милз, заявив, що демократичні провідники суперечать собі та що нема ні одної точки, в котрій Ґарнер не протививсь би Рузвелтови.

АСТРОНОМИ ЗІЗДЯТЬСЯ НА ЗАТЬМІННЯ СОНЦЯ.

НЮ ЙОРК. — На французькім кораблі „Франс" приїхала група французьких астрономів, щоб оглядати повне затьміння сонця, що має бути видне в північно-східній части Америки дня 31 серпня. У їх групі є Шретіян, професор астрономії в Сорбонському університеті в Парижі, Жан Бослер, начальник обсерваторії в Марсей, та Бейод з паризької обсерваторії. Їдуть вони до Луісвіл, в Квібеку.

БАГАТО ВИПАДКІВ ТИФУ.

НЮ ЙОРК. — Департамент здоровля занотував у пятницю 9 випадків занедужання на тиф. Попереднього дня занотовано три нові занедужання. У цілому минулому тижні було їх 28.

Департамент здоровля приписує, що розноцщиками недуги можуть бути дрібні перекупці мороженого, головно ті, що розвозять його ручними візочками, часто без дозволу від міста. Міський уряд почав специяльну кампанію проти тих перекупців, котрі звичайно держать і себе й свій товар брудно.

УМЕР БУВШИЙ КАНЦЛЄР АВСТРІЇ, ШОБЕР.

На 58 році життя помер у Відні бувший двічі австрійський канцлєр, начальник державної поліції, Йоган Шобер. Покійний був призначений начальником поліції ще цісарем Карлом у часі Світової Війни.

По революції, коли в Австрії розпалися всі органи державної та місцевої влади, а також армія, лише поліція в руках Шобера зберегла свою дисципліну й організованість. Його енерґійними заходами вратовано Австрію від хаосу.

Й. Шобер був визначним державним мужем, тому обидва рази на становищу канцлєра в 1921—22 роках та в 1929—1930 роках він визначився тим, що заключив кілька міжнародніх договорів, як з Італією та Чехословаччиною, які вратували Австрію від економічної загибелі. Він був рішучим ворогом клерикальної партії, на чолі якої стояв Зайпель. Всеж до смерти вони обидва взаїмно поважали себе, як достойні політичні противники.

Останній раз Шоберови дотелося уступити зі становища канцлєра на домагання Франції, через те, що він підписав з німецьким міністром справ закордонних, Курціюсом, договір про економічний австрійсько-німецький союз. Це примусове уступлення Шобера остаточно підірвало його сили й прискорило смерть від серцевої недуги.

УМЕР НІМЕЦЬКИЙ МОРСЬКИЙ ГЕРОЙ.

В Берліні вмер на 62 році життя адмірал Ганс Ценкер. По революції він був головним організатором та будівничим німецької воєнної фльоти, як начальник воєнно-морського ґенерального штабу. В часі війни він особливо визначився в ютляндському бою, коли кілька разів слабша німецька ескадра вирвалася з залізного кільця англійської „великої фльоти", завдавши дуже тяжкі втрати англійській фльоті.

Покійний адмірал прослужив у фльоті 35 років і вважався великим знавцем воєнно-морських справ.

10 МИЛЬ НАД ЗЕМЛЕЮ.

Професор Пікард знову відбув лет у „стратосферу". Цим разом він піднісся на свому бальоні, разом з помічником, на висоту більш як 10 миль. Професор каже, що зробив багато дуже цікавих спостережень на цій висоті.

Лет він почав у Швайцарії, а скінчив в Італії, пробувши в повітрю 12 годин. За рік думає зробити ще один лет на висоту, але цим разом буде летіти на півночі Канади.

РОЗБИТА ЛЕДЯНА БАРІЄРА.

На Гімаляях, на височині 16,000 стіп, розбили славну ледяну баріеру. Маса води з горішнього озера сплила вниз. Ця баріера, що тягнеться 1000 ярдів довжини, має 100 стіп висоти і є одну англійську милю завгрубшки. Вона стримує води озера на просторі 24 кв. миль; під напором вод цього озера баріера не видержала. Подібне явище трапилось уже 1929 р., коли велика частина долини Інда була залита водою. Тепер є небезпека, що единий міст, який еднає дві частини краю, може забрати повінь.

НА ЗАКАРПАТТІ БУДЕ ДАЛЬШЕ ХАОС У ШКІЛЬНИЦТВІ.

З „Карпаторусского Голос-у" довідуємося, що чехословацький міністер освіти, д-р Іван Дерер, приняв на днях депутацію від москвофільського „Учительського Товариства" на Закарпатті і від „общества ім. Духновича" в особах д-ра Ст. Ференцика і сенатора Фр. Мерти. Оба ті делеґати домагалися між іншим допущення до шкіл Закарпаття підручників у російській мові, зложених на основі граматики Е. Сабова, і видалення із Шкільного Відділу Українців, а також усіх „українофільствуючих елементів з високих постів у школах". Зокрема домагалися вони усунення інспектора Ревая і директора ґімназії Алиськевича.

На це міністер Дерер заявив, що він признає у шкільництві нинішній „статус кво", себто, що в тих селах, у яких досі вчили з російських підручників, можуть це робити й дальше — аж до часу, поки не переможе остаточно російський або народній (український) напрям, чи пак до рішення автономного сойму.

З тої відповіди міністра депутація русофілів дуже вдоволена, бо це означає, що на Закарпатті ще не швидко скінчиться хаос у шкільництві. Зі статистики, яку міністер Дерер предложив згаданій депутації, виходить, що на Закарпатті у 8.0 клясах уживали в минулому році підручників українських, а в 488 клясах — російських. Такий ненормальний стан, як виходить з відповіди міністра, істнуватиме завдяки міністерству освіти й надальше.

10 ЗАПОВІДЕЙ НІМЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ.

Безпосередньо перед останніми заворушеннями в Берліні появились на вулицях міста, у городах і на всіх державних будинках афіші з такими заповідями: „1. При кожній, хочби найменшій нагоді, ти не повинен забувати про інтереси своїх земляків і своєї батьківщини. 2. Купуючи чужий товар, ти зменшуєш багацтво свого краю. 3. Віддавай свої гроші тільки німецьким робітникам. 4. Не ганьби свого дому ані своєї фабрики, даючи в них роботу чужинцям. 5. Ніколи не їж мяса, привезеного з чужини, бо воно шкодить твому здоровлю. 6. Пиши тільки на німецькому папері і суши чорнило німецькою бібулою. 7. Носи капелюхи та одяги тільки з німецьких фабрик. 8. Свої сили змііцнюй німецькою мукою (борошном), німецьким пивом і німецькими овочами, виплеканими на німецькій землі. 9. Пий каву, чоколяду та коко німецького виробу. 10. Ніколи не вір тому, що кажуть чужинці". Як на ХХ-тий вік і на культурний нарід, то ці заповіди таки пахнуть африканською дичиною.

МОЛОДИЦЯ ВІДОБРАЛА СОБІ ЖИТТЯ.

К. Ґалай віддалася за Нормана Кореташа й вінчання відбулося в пятницю, 30 липня, в Йорктоні (Канада). З чоловіком вона вернулася до своїх родичів на фарму, девять миль від Рокстону. В понеділок мати знайшла доньку повішену з стайні. Муж її був без роботи й у неділю пішов до Йорктону. Покійна молодиця лишила чоловіка, двомісячну дитину, батька, маму, три сестри й одного брата.

КУШНІРІ ВІДКЛИКАЮТЬ СТРАЙК.

Кушнірі з радикальної кравецької юнії в Ню Йорку постановили закінчити страйк, що вівся від кінця липня. Проти цього страйку були кушнірі з юнії, звязаної з Американською Федерацією Праці. Між партіями приходило до частих бійок.

ДАЛЕКОСЯГЛІ ПЛЯНИ ПАПИ ПІЯ XI.

Польська преса повідомляє, що у Ватикані з захопленням обговорюють резолюцію, приняту на унійнім зїзді у Велеграді на Моравії, щоб католицька і православна церква обєдналися. Вже в найближчому часі, після скінчення підготовчих праць, Ватикан пічне реалізувати задушевні мрії папи Пія XI і скличе вселенський собор католицької і православної церкви, щоб довести до обєднання.

ПІДВИШКА ЦІН НА ШИФКАРТИ.

На зборах представників корабельних ліній у Парижі піднесено пропозицію підвишки цін на корабельні карти, тому, що недавня знижка цін не принесла сподіваних наслідків. Справа ще не вирішена.

СКАРБ У ПОДУШЦІ.

В міському лїцитаційному заведенні в Парижі трапився такий нещоденний випадок: Один чоловік купив собі подушку. Виходячи з акційного будинку, кинув він цю подушку на подвірю, бо не мала вона для нього вартости. Знайшли її діти та почали нею гратися, мов копаним мячем. В пішві подушки поробилися швидко діри. Згодом, коли ціла подушка була розпанахана, діти побачили в її нутрі банкноти. Було це дійсно сто банкнотів по тисячу франків. Питання, кому належиться право власности до знайдених грошей, дотепер ще не вирішено.

ДИВОГЛЯДИ.

В семім томі лексикону Мара з 1927 р. знаходимо на 1058 стор. замітку про населення Карпат. А саме у східніх Карпатах жиють по словам лексикону „Русини і Гуцули". Зате дві сторінки дальше під назвою „Підкарпатська Русь" маємо вже інше населення: „Русини, себто Українці".

ЗАШИЛИ ХЛОПЦЕВИ РАНУ В СЕРЦІ.

Операція лікарів у Венкувер, Б. К., одинока операція свого роду в Канаді, спасла життя 9-літнього хлопця Б. Мек Ґілврея.

Хлопець упав був на ножик і розтяв при тім оболону серця, котру лікарі зішили. Він бавився перед домом з отвореним ножиком. Коли впав, вістря ножика дійшло до серця. Він витягнув ножик і зімлів.

Операція вдалася. При ній треба було усунути два ребра. Серцевий мішок був повний крови. Цю кров забрано. Потім треба було оболону зішити. При кожнім ударі серце виходило з оболони. Штихи треба було робити між ударами серця.

Хлопець чувся добре по операції й сподівається скоро вийти зі шпиталю.

ЯПОНЦІ РОБЛЯТЬ ПРОВОКАЦІЙНІ МАНЕВРИ В ПЕКІНІ

ЧУЖИНЕЦЬКІ ПОСОЛЬСТВА ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ЯПОНСЬКИХ ВОЄННИХ МАНЕВРІВ.

ПЕКІН (Китай). — Як відомо, в Пекіні є одна дільниця міста, де знаходяться всі чужинецькі посольства. Цю дільницю охороняють війська тих держав, котрих посольства там є. Доступ Китайців до цієї дільниці обмежений. Японські війська, що знаходяться в Пекіні „для охорони посольства", дуже часто переводять інтенсивні воєнні вправи, але вони все відбували їх в межах посольської дільниці.

Та ось 19 серпня чужинецькі представники й китайське населення міста Пекіна були стурбовані тим, що поза межами посольської дільниці появилися японські жовніри в повному боєвому устаткуванню, з багнетами на рушницях, зі скорострілами й т. п. Зпочатку всі думали, що в Пекіні сталося заворушення, або Японці розпочали воєнну акцію проти Китайців. Та згодом виявилося, що це японські війська роблять свої воєнні маневри.

Проти таких „маневрів" запротестував еспанський посол, як старшина дипльоматичного корпусу в Пекіні, в імени всіх інших послів. Японці на цей протест офіціяльної відповіди не дали, але приватно пояснювали, що воєнне командування в Пекіні вважало конче потрібним перевести ці маневри. Китайці вважають таке японське поступовання звичайною провокацією й рішучо протестують проти таких „маневрів" чужинецьких військ у їх стародавній столиці.

ЯПОНІЯ ХОЧЕ СТАТИ ПРОТЕКТОРОМ МАНДЖУРІЇ.

ТОКІО (Японія). — До Манджурії виїхав ґенерал Муто, що призначений головнокомандуючим усіх японських військ на континенті та головним начальником всієї японської адміністрації в Кореї, на Квантунському півострові та в Манджурії. Одночасно він є дипльоматичним представником японського уряду в Манджурії, а тому йому підлягатимуть там усі японські консулі та інші службові департаменту закордонних справ. Отже ґенерал Муто є, такби мовити, японським диктатором на азійському континенті.

Він одержав від уряду інструкції ввійти в переговори з манджурським урядом для заключення договору на таких засадах: 1) Японія перениме на себе охорону Манджурії проти нападів зовнішніх ворогів; 2) буде підтримувати внутрішній спокій і лад у Манджурії на основі порозуміння манджурського та японського уряду; 3) манджурський уряд признає Японцям усі права та охорону їх інтересів у Манджурії.

ПАНІКА СЕРЕД МОНАРХІСТІВ.

МАДРИД (Еспанія). — Рішучі заходи уряду, звернені проти еспанської аристократії, привели до паніки серед монархістів. Тепер поспішно конфіскують майно аристократії, переводять арешти підозрілих в активному монархізмі та та закривають монархічні ґазети.

Еспанський републиканський уряд старається здавити монархічну гидру ще поки вона набере сил. Не обходиться й без ексцесів проти аристократії, які виникають підчас нападів розагітованих мас на доми аристократів.

БОЛЬШЕВИКИ НИЩАТЬ УСІ ПРАВОСЛАВНІ ЦЕРКВИ.

ВАТИКАН СИТІ (Папська держава). — Ґазета „Осерваторе Романо" повідомляє, що радянський уряд видав таємний декрет про ліквідацію всіх церков у Росії. Така ліквідація має бути переведена до 31 грудня 1933 року. Залишать лише 20 католицьких костелів, з яких вісім будуть знаходитися в користуванню німецьких римо-католиків, кілька польських римо-католиків, а решта буде розділена між інших римо-католиків.

Ґазета зазначує, що в Росії тепер жиє понад два міліони римо-католиків, яким доведеться користатись цими 20 костелами.

РЕФОРМА В ЕСТОНІЇ НЕ ВДАЛАСЬ.

ТАЛІН (Естонія). — Як відомо, естонська република не має специяльного становища президента держави. В ній премієр-міністер виконує обовязки президента держави. Практика показала недоцільність такого державного устрою, бо бувають роки, коли з десять разів міняєся уряд, отже й президент держави, що дуже шкідливо відбивалося на політично-адміністративному життю держави.

Парлямент рішив перевести плебісцит для зміни конституції. По цій зміні мав би бути установлений уряд президента держави, а також зменшена скількість послів до парляменту до 80 осіб. Тепер Естонія на півтора міліона свого населення має 100 послів. Та голосами лівих партій, а також фашистів, які домагаються заведення диктаторської влади в Естонії, законопроєкт про зміну конституції в зазначеному напрямку провалився.

Знавці бояться, що це приведе до значних ускладнень в естонському внутрішньо-державному житті.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ФАРМЕР РУХАЄТЬСЯ

Коли в ґазетах появляються вістки про страйки робітників, то це читач уважає звичайною річю. Та коли на страйк вибирається фармер, то це справді небувала новина. Власне така новина приходить тепер з Айови, Савт Дакоти і Небраски. Фармери північно-західніх повітів Айови заявили, що низькі ціни на рільничі продукти довели їх до розпуки. Не дістаючи за свої продукти навіть вартости своєї праці, вони рішили добиватися „справедливої ціни". Щоб до цього добитись, вони постановили здержати доставу рільничих продуктів до міст. Та як стали виконувати свою постанову, побачили, що як одні здержуються з доставою, то другі ще тим запопадливіше доставляють, користаючи в цей спосіб зі „страйку" других. Зчинили „страйкарі" крик проти „страйколомів": стали „страйкарі" виходити масово на дороги та здержувати троки з поживою. Коли просьба не помагала, вживано погрози, а від погрози недалеко до насильства. Підтинано телеґрафічні стовпи та звалювано їх на дорогу, в дошки мостів вбивано цвяхи, на дорогу сточувано великі скали. Коли трокмени й джабери поскаржилися урядови, цей дав поліційну ескорту для троків. На це фармери відповіли масовими „пикетами", що доходили до двіста осіб.

З донесень видно, що фармери вживають на означення своїх заходів назв, уживаних звичайно в боротьбі робітників проти підприємців, хоч відносини між фармером та купцем мають хіба стільки подібного до відносин між робітником і „босом", що і купець і „бос" дає певну ціну. Позатим ці відносини відмінні настільки, що фармери звичайно не розуміють боротьби робітників, ворогують супроти робітничих страйків і попирають страйколомів. Американські фармери вживають слів з чужої боротьби, бо досі американські фармери властиво боротьби фармерів проти своїх противників не вели. Американські фармери ще досі не зорґанізовані для оборони інтересів цілого фармерства. Нема навіть політичної партії, яка заступалаб інтереси фармерів усеї Америки. Американський фармер був найупертішим індивідуалістом, навіть хочби це шкодило його становим інтересам.

Нинішній рух в Айові має багато недостач. Головно, замісць звертатися проти дійсних противників фармера, які наставляють низькі ціни на фармерські продукти, щоби тягнути великі зиски, фармери звернулися властиво проти споживачів, які є такою самою жертвою, як фармери. Та мимо цеї похибки, розбурхання фармерів треба признати корисним. Може з часом з нього зродиться розумна орґанізація оборони справжніх інтересів фармерства проти справжніх ворогів.

О. С.

ПОЛЬСЬКО-МОСКОВСЬКИЙ ПАКТ НЕАҐРЕСІЇ

З ґазет ви вже знаєте текст свіжо-заключеного польсько-совітського пакту про неаґресію. **Чому його удалося підписати тепер, коли роками безнаслідно тяглася ця справа? Яке значіння має цей пакт?**

Отже, перша причина — це **охолодження межи Польщею і її дотеперішньою приятелькою й союзницею — Францією.** Як я вже мав нагоду нераз зазначувати, Франція перестала бути такою протекторкою Польщі, як на другий день по Версалю. Опущена своїми аліянтами, загрожена чимраз більше пробудженою Німеччиною, Франція радо наставляла вухо німецьким сиренам (в роді Решберґа й ін.), які — за ціну ревізії версальського договору на Сході, охоче йшли на всякі ґарантії на Заході. Поволі німецька пропаґанда у Франції зробила своє й цілий ряд журналів і політичних груп (Ерве, Блюм, Ля Віктуар й ін.) прихильно коментували оферти з Берліна та **отверто доказували неможливість дальшого утримання „польського коридора".** В цілім ряді міжнародніх питань останніх років Франція не „секундувала" вже так беззастережено Польщі, як та тогобажалаб (питання австрійське, пожичок), і цій останній довелося — хотіла чи ні — устроїтися без огляду на поміч Франці. Порозумітися з Німцями? Такої концепції не богато сторонників було в Польщі. А зрештою, Німеччина отверто заявляла, що на східне Льокарно не піде й з коридора не зрезиґнує...

Так створений був ґрунт для польсько - російського зближення, властиво до польської орієнтації в бік Росії. На поміч цій орієнтації прийшло **охолодження німецько - російське.** По Рапальо Німеччина побачила, що воно не дає їй бажаних наслідків ні в области економічній, ні в політичній. В економічній — гадала Німеччина поставити большевицьку Росію на ноги й зробити з неї свій збіжевий шпихлір. Тимчасом економічно большевицька Росія стала зруйнованою під ідіотичним правлінням „народніх комісарів", як шпихлір Німеччини, перестала істнувати, сама ще ввозячи хліб; а як країна промислова грозила Німеччині конкуренцією... **Таксамо завелися на своїй союзниці Німці під оглядом політичним.** Вони числили на допомогу 160-міліонового совітського бльоку при новій реґуляції своїх границь на Сході. Тимчасом в **останні часи Совіти занехали свою аґресивну політику в Польщі й Румунії, а цілий осередок ваги своєї політики перенесли на Схід** — близький і далекий. Наставлена на невблагану боротьбу з Британською імперією, а пізніше з Японією — Москва найголовнішу увагу присвятила здобуванню нових союзників: в Туреччині, Персії й Афґаністані та опанованню Китаю — засіб оборони проти Англії й Японії та нападу на них. При таких обставинах не могла сподіватися Німеччина активного заанґажовання Совітів в Европі. Тоді то й рішив новий німецький уряд поволі „аббавен" свою москвофільську політику, шукаючи порозуміння на Заході.

Цей психольоґічний момент німецько-російського охолодження й використала Польща. Поки Німці та Москалі були союзниками „на бій-забій", пакт про неаґресію не був можливий для Росії, а для Польщі — був безпредметовий. Тепер, при можливім розходженні Росії з Німцями, польсько-російський пакт став можливий. Так розходження кождого з двох контаґенків зі своїм союзником (Польщі з Францією, а Росії з Німеччиною) привело до заключення пакту.

Яке він має значіння? Для Росії — має, бо паралізує ворожий виступ на її західних границях підчас можливого конфлікту на Далекім Сході. **Для Польщі — на нашу думку — цей пакт є великою оманою.** Ані не розвязує він їй рук на Заході, ані не стримує Совіти від можливого наступу на Румунію й Польщу, бо для Совітів ніякі пакти не істнують, коли йде про їх вигоду й про війну з „буржуазними" державами. Зате цей пакт стверджує **недвозначне орієнтовання Польщі вбік Росії. В той час, коли ціла Европа поволі відвертається від большевизму, коли навіть Німеччина готується здушити у себе комунізм, в Польщі ростуть комуністичні симпатії** (особливо в таборі маєвім) **і заключається пакт неаґресії з СССР.**

Це свідчить, поперше, що Річ Посполита дійсно зіпхнута в безвихідне положення зростаючою силою Німеччини й відворотом Франції. А подруге — що **марні є надії деяких наших політиків, які гадали використати Польщу для справи відродження самостійної наддніпрянської України.** 1920 рік вже більше не повториться. Польща стає приятелькою Росії й з усяких комбінацій українських як позитивний активний чинник випадає; зате лишається далі ворогом усякої консолідації української нації.

Це треба добре запамятати.

ЯК ВІГБУВАЮТЬСЯ ЗБОРИ ВРОЖАЮ НА УРАЇНІ?

Дипльоматична розмова Г. І. Петровського з представником РАТАУ (Радянської Телеграфічної Агенції України).

Цілому світови відомо, що в СРСР, а в тім і в Україні, люди систематично недоїдають, або й зовсім голодують через большевицьку господарку точніше через т. зв. індустріялізацію сільського господарства. Зокрема загально відомо, що через большевицьку сільсько-господарську політику було цього року, наприклад на врожайній українській землі дуже багато недосівів, або дуже багато землі лежало облогом. Одначе большевики запевняли світ, що воно не так зле, що там під диктатурою пролетаріяту все „благополучно". Тимчаом факти і буденні явища життя показують, що в СРСР не так, як большевики кажуть, а саме так, як світ це бачить.

Страшна буденна дійсність у часі цьогорічних жнив примусила самих большевиків розвести в пресі прилюдну кампанію рівночасно: а) за **солідний і ощадний збір** засівів, бо їх так мало, що може їх не вистарчити на прокормлення населення; б) за своєчасну підготовку ріллі під посіви, щоби недопустити **до недосівів,** як минулими літами; в) за солідніше викінчування сільсько-господарських машин у радянських фабриках, бо дотеперішні машини так зле викінчені, що спричинюють великі шкоди у зборах збіжа та опізнюють жнива; г) за безогляду боротьбу з такими явищами у часі жнив, як обрізування колосків селянами на ланах колєктивів і ховання збіжа (з обрізаних колосків!) перед очима орґанів влади; ґ) за боротьбу з усіми видами втрат і з хижацьким нищенням зборів.

На такі, і то виключно на такі теми пише тепер уся радянська преса в УСРР, на такі теми заговорив з представником РАТАУ з нагоди цьогорічних жнив і голова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Радянської України, Г. І. Петровський. Найважніші витяги з цієї розмови подаємо в дослівному тексті за харківським „Комуністом" з дня 30 липня ц. р.

„У радгоспах і колгоспах тепер дуже багато машин. Від того, як успішно ці машини працюють, залежить не тільки збирання врожаю, а й дальша машинізація сільського господарства, тобто збільшення попиту від колгоспних мас на машини нашого с. г. машинобудування. Теж саме треба сказати й про трактори. Хіба можна миритися далі з тим, бувало часто-густо досі: наприклад, гришинська МТС **протягом квітня-травня виробила 66 тисяч, а перестояла 60 тисяч тракторогодин,** або — на другому відділі радгоспу ім. Чубаря — **12 тракторів, за останні 3 місяці використано тільки на 32% їхньої нормальної потужности.**

У багатьох випадках я спостерігав торішні помилки в роботі і цих помилок вчасно не виправили. **Нема рішучої боротьби проти куркулів, що не орали, не сіяли, а ріжуть колоски, по хижацькому знищують хліб. Треба більше, ніж будь-коли, дбати за те, щоб аж до закінчення збирання хліба і обмолоту були постійні бриґади.**

„Проте, ще й тепер помічається плинність у бриґадах. Не доводиться казати про відомі вже істини — **про потребу вязати снопи і особливо скиртувати.** Всі ці пи питання досить ясні. На збирання врожаю, на виконання пляну хлібозаготівель треба мобілізувати всі сили.

„Борючися з усіми видами втрат і хижацького нищення хліба, колгоспники, як і трудящі одноосібняки, повинні ще рішучіше боротися проти **аґітації куркулів.** Колгоспники й трудящі одноосібняки повинні працювати так, щоб не тільки кільоґрам, а й кожну зернину обовязково зберегти".

Зазначуємо, що всі підкреслення в наведеному інтервю Петровського — наші. Саме в цих підкреслених реченнях наглядно зілюстрований теперішній стан большевицької сільсько-господарської політики, а ще краще стан індустріялізованого большевиками сільського господарства.

„Відвідавши кілька районів Дніпропетровщини, — заявив Г. І. Петровський у розмові із співробітником РАТАУ, — обізнався я із станом збиральної кампанії. Основна маса колгоспників завзято бореться за вчасне проведення збирання хліба. Скрізь виходи на роботу збільшуються. Саму орґанізацію праці в колгоспі, розставлення сил по бригадах, не зважаючи на ряд хиб, — поставлено багато краще, ніж торік. Настрій основної маси трудящого селянства добрий, воно праґне робити, треба тільки краще зорґанізувати його й не послаблювати масово-політичної роботи. **Краму широкого вжитку** останнім часом на селі помітно побільшало, асортимент його став кращий, хоча, **на жаль, цього не можна сказати про якість краму.**

„Не зважаючи на ці позитивні моменти, **косіння хліба, скиртування і готування до обмолоту, як і виконання липневого пляну хлібоздавання, — зовсім незадовільні.** Якість роботи здебільшого погана. Поле прибирається неохайно, лишається багато колосків, огріхів. Особливо треба відзначити **незадовільну якість роботи машин.** Причина цього — не тільки недостатня підготовка обслуговного персоналу, недостача запасних частин, а, головне, — **це погана якість самих машин. Комбайни залишають поле з відрізаними колосками, витолоченим, нескошеним, погано вимолоченим хлібом, — найменше 15% всього гуртового збору.**

„Отже, боротьбу та вчасне й успішне збирання врожаю треба провадити не тільки на селі, а й охопити і робітництво. За селом буде останнє слово в цій кампанії. Проте, всі заводи с. г. машинобудування повинні, особливо тепер, стежити **за якістю виготовлених машин для збирання врожаю** — орґанізувавши нагляд і перевірку роботи цих машин. У багатьох місцях я бачив машини, що **працюють несправно, з перебоями, але інструкторів або механіків від заводу чи тресту ніде не бачив.** Наприклад, у радгоспі ім. Чубаря в Ново-Миколаївському районі **6 комбайнів протягом 6 днів не можуть зібрати з 40 гактарів пшениці. Витрачають великі кошти, марно переводять дорогий час і ніхто не приходить на допомогу, щоб налагодити справу. „Беручи до уваги недосів хліба на Україні,** треба виявити найбільшу чіткість до збереження хліба підчас збирання врожаю. Про це, передовсім, повинні потурбуватися сільсько-господарські орґанізації, особливо машинобудівні. Ще більше треба стежити за роботою комбайнів. Колгоспники, як і робітники радгоспів, ще не звикли до них. У комбайні часто рвуться ланцухи Галля, ламаються транспортери, розбиваються деки, ламаються шестерні переднього вала транспортера, тощо, а це затримує збирання врожаю. За всім тим треба пильно стежити в тому числі й трестам с.-г. машинобудування, особливо за комбайнами, щоб механіки на ходу налагоджували та виправляли їх.

(„Діло").

НА ТАТАРСЬКІМ ШЛЯХУ.

(6)

— Ксені нема тут? — спитав Дибюк, позираючи трівожно на Ярновича.

Ярнович поблід і спитав:

— Або вона відїхала від тебе? Ти її пустив саму?

— Нікому нічого не сказала. Чи відїхала, не знаю. Щезла і її кінь щез. Пішла до стайні, себто до тої старої хати і не вернулася. Коли якийсь час не надходила, ми пішли до стайні. Стайня була порожна. Коли не вернулася до півночи, я сів на коня і виїхав до тебе.

— Може вона зблудила в лісі... Треба було шукати. Там кінь чейже мусів лишити значну тропу...

— Тропу... тропу... тропу коло стайні...

Дибюк боявся докінчити.

— Якаж, до дідька, була та тропа коло стайні? — крикнув Ярнович. — Була тільки коло стайні? Далі від стайні, далі в ліс, не йшла?

— Ішла далі... тропа кількох Татар... аж до потока.

Ярнович задубів, почувши таке. Очи, що майже вилізли на верх, впялив у Дибюка і, стоячи неподвижно, вдивлявся в нього як той, що вчув щось страшне, та цього, що чув, не годен збагнути. Аж по довшій хвили ним стрясло і він судорожно захлипав. Для нього був це страшний удар. Був тим страшніший, бо то він сам завіз туди свою дитину, неначе просто в татарські руки. Як би була лишилася дома, була би цілком безпечна...

Вість, що Татари вхопили доньку Ярновича, розійшлася між козаками дуже скоро. Посходилися до нього, та не потішали старого, бо знали, що тим ще більшого жалю завдали би йому.

— Маєток! Ввесь маєток дам такому, що мою дитину спасе! — промовив.

— За твоєю донькою кождий козак і без заплати скочив би в огонь, — відповіли йому. — Лиш коби знаття, в чиїх вона руках і чи була би сила відбити.

На першу вість про те, що з Ксенею сталося, надбіг також Кордиш. Став випитувати Дибюка.

— З вашого оповідання виходить, — сказав до Дибюка, — що то тільки малий гурток, не більше як десять Татарів підійшли до тої стайні. Вони вхопили дівчину і, полишивши в спокою нову хату з вашою родиною, відійшли тільки з дівчиною.

— Інакше не могло бути, — Дибюк потвердив.

— Як ті Татари надїхали потоком, — Кордиш говорив далі, — як там лишили коні і пішки пішли просто до хати, обіймаючи її пів колесом, то вони на ту хату, чи ту стайню попали не случайно. Вони хіба вже знали, що там є та хата. Знали, що в хаті є кінь. Пішли, щоби вкрасти коня і попали на дівчину. Коня вкрали вкупі з таким цінним додатком.

— Сліди показували, що так справді було.

— Отже ті Татари вже знали, що та стайня є там. Тепер міг це знати тільки такий Татарин, який вже колись раньше був там. З походу скористав, щоби скочити в бік до вас і поживитися вашим добром. Чи ви не тямите, щоби колись у вас, в тій вашій хаті, де тепер стояв кінь Ксені, коли був який Татарин?

— Був! — скрикнули нараз Дибюк і Ярнович.

— Ти сам сказав мені, що був, — додав Ярнович, звернувшися до Дибюка.

— Так справді було, — додав Дибюк. — Коли я ще мешкав у тій старій хаті, до мене приблудив молодий татарський парубок Аділь. Я потерпав, що той Аділь, знаючи, де моя хата, може колись прийти до мене з ворожими намірами. Татарин все буде Татарином. Жадному Татаринови не можна вірити. Я стару хату покинув, не розмітуючи її, і побудувався наново троха далі. Тепер стара хата була за стайню для коня Ксені.

— Тепер я вже до решти знаю, як це сталося і чому так сталося. Коли Аділь ішов до тої стайні, то він ще не знав, що ви ту свою стару хату вже покинули. Він ще не знав, може й до тепер не знає, що недалеко від старої хати стоїть нова. Він гадав, що ви сидите ще там, де раньше сиділи. Аділь лиш на хвилю відскочив від своєї орди, щоби загостити до Дибюка й ограбити його. Очевидно пішов просто до тої хати, яку вже знав. Що там знайшов, те й взяв. Нової хати або не годен був добачити, або квапився, отже втік лише з Ксенею і з одним конем. Тепер треба би того Аділя переймити і дівчину відібрати від нього. Я ще нині розпічну погоню. Як вся орда вже не вкупі, як улуси і чамбули вже розійшлися, щоби йти кожний в свою сторону, то я дівчину відібю.

Кордиш не міг взяти великого війська, бо вже й не мав його. Увільнивши ясир і поділивши між себе решту добичі, козаки таки зараз порозходилися. Лишилися тільки ті, що були з цих сторін. Всеж таки зібралася добра сотня охотників, добреззброєних і на добрих конях. З ними наперся їхати старий Ярнович. Всі відраджували йому. Кордиш грозив, що як старий не покине свого наміру, то він сам не рушиться з місця і решта козаків розійдеться. Старий просив, благав, плакав. Нарешті Кордиш згодився взяти його, та під умовою, як він поклянеться, що ні приказувати не буде, ні дораджувати, ні впеperед вихоплюватися. Ярнович поклявся і поїхав з козаками.

Кордиш квапив, бо хотів Татар, перейминти, ще заки вони щезнуть за пасмами горбів, які поперек чотирокутника очаківської орди тяглися від Дністра ксло Бендерів, аж до Бога нижче устя Кодими. Сотня Кордиша вже цю ніч ночувала по тім боці Кодими. Звідуни, розіслані, ще коли стало займатися на світ, поприносили вісти, що орда пішла далі трома шляхами. Одна частина пустилася в сторону Дністра, друга в сторону Бога, третя пішла просто, серединою між обома ріками.

— Улуси Аділя були в клині між Богом і Чичиклеєю, — сказав Кордиш. — То очевидно він пішов туди на ліво. Незнати, як далеко вони зайшли. Добре було би переймити їх, ще заки вони увійдуть в тернисте поле. Ще ліпше було би, як би ми те поле обійшли і загородили їм вихід назад в степ.

Тернистим полем звалося кілька миль довге і півтори милі широке пасмо поперек їх шляху, з горбами, розсіяними на багнистім терені. Багнисті місця були зарослі очеретом і сітником, сухі густим свербигузом і всяким буряном, сплетеним докупи ожиною. Крізь те поле вела тільки одна вузка доріжка, вже здавна витоптувана кіньми і людьми. Доріжка була така вузка, що коням було дуже тяжко виминутися і мало де мож було коня обернути. Тою доріжкою, радше стежкою можна було їхати тільки ґусаком.

Кордиша кортіло на цій стежці замкнути чамбул Аділя. Коли козаки підїхали так далеко, що вже могли побачити перші горби перед цим тернистим полем, вони втратили надію переймити Татар на цій невигідній стежці. Татари або вже увійшли на цю стежку, або вже й вийшли з неї в чистий степ.

Кордиш, котрий зупинив коня, щоби приглянутися татарській тропі, підвівся і став тягнути носом.

— Не чуєте нічого? — спитав стоячого коло нього Ярновича.

— Чую неначе би смалятину, — відповів запитаний.

— То татарські вогні, бо вітер відтам несе. Мене дуже здивувало би, як би вони загадали ночувати на цім тернистім поли.

— Як би так зробили, то це було би неначе на твоє замовлення, — замітив Ярнович. — Ти хотів обійти і замкнути їх в тім поли. Як вони там ночують, то буде досить часу, щоби ціле поле обійти.

— То не може бути, щоби вони там ночували. Там нема місця на те. Там нема місця на одного коня, як би схотів лягати. Я боюся, що вони вже по тім боці прикрого поля і, щоби спинити нашу погоню, поле підпалили. Цього літа маємо довгу посуху. Бурян сухий, свербигуз сухий, найсухіший очерет... Мушу зараз знати, що ця смалятина, щораз сильніша, значить... Гайда!

(Далі буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПОХОРОН ГЕРОЯ.

Польська ґазета „Америка Ехо" з дня 7. серпня ц. р. принесла цікаву і поважного змісту для нас новинку під заг. **„Княжий похорон душогуба польських жовнірів"**. Досить обширний допис з міста Луцька в скороченню малює нам таку подію: В селі Старий Олексинець зібралися тисячі людей на похорон Івана Маляра, котрий був пошукуваний польською владою 11 літ як збіглець із вязниці. Іван Маляр відсиджував там кару за вбиття 5 польських жовнірів в часі перевороту. Щастя сприяло йому 11 літ, коли міг він укриватися перед рукою справедливости. Аж доперва останніми часами зрадила його одна з сільських жінок. Поліція польська окружила дім, у якім скривався Маляр. Той, бачучи, що діється, виліз на стрих, пробив у даху діру, крізь яку кинувся тікати. Поліція стрілила за ним і повалила його трупом.

Тіло Маляра, українського „богатера" (героя) забрано й ховано княжим похороном. Труну його везло 6 коней, на ній убраним у квіти й зелень, а віз окружала товпа селянства в українських національних строях, а 100 їздців у строях їхали побіч домовини на конях.

При звуках оркестри посувався похоронний похід на цвинтар. Над гробом найстарший віком селянин, убраний в український стрій, виголосив прощальну промову, а закінчуючи словами: **„Знаємо, що ти був за один і знаємо, за що ти вмер"**. Товпа крикнула тричі: „слава, слава, слава" — і спокійно розійшлася домів.

Таку новинку принесла польська преса, яка з соромом признається, що Українець Іван Маляр замордував 5 польських жовнірів і за це погиб від ляцької кулі. Далі польська преса описує, як вміли Українці в живих велично пошанувати память упавшого героя. Польська влада вважала І. Маляра душогубом і ворохобником, а Українці узнали його героєм. Це доказ для Поляків, що наш нарід вміє боронити свого права й шанувати тих, котрі за це право гинуть.

І коли Українці вміють так розуміти вбивників польських жовнірів, то це знак, що сила ляцька не вбе нашого національного духа. І коли тисячі Українців, що брали участь у похороні І. Маляра, знали оцінити заслуги його, то це вираз зрозуміння нашого національного „я". А прощальна промова старого селянина звеністю була зрозуміла тисячній нашій товпі, бо всі знали, чим був і за що згинув Маляр. Нехай же знають Ляхи, що таких Малярів у нас не один, і не два, а тисячі, й коли нарід наш їх розуміє, як зрозуміли селяни Старого Олексинця, то це свідчить про недалеку нашу люту пімсту на Ляхах та про нашу волю України...

Бофало, Н. Й. о. С. М.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФРЕКВИЛ, ПА.

Попираймо своїх кандидатів.

Нам, Українцям, треба радіти, коли хто з нас вибивається в американськім житті на якесь вище суспільне становище. Як горожани цеї землі повинні ми користати з усіх прав і виставляти всюди, де тільки можливо, своїх кандидатів. От з того вже погляду треба нам повитати в нашій місцевости кандидатуру громадянина Василя Загібайла на авдитора дистрикту Н. 9.

Я певний, що Українці повітів Скулкіл і Гомберленд радо попруть цю кандидатуру та поведуть живу аґітацію між горожанами словянського походження, щоби і вони голосували на Василя Загібайла (William Zagibaylo).

Наш кандидат є майнером. Добре знає долю робітника і є добрим, щирим, жертволюбимим та діяльним Українцем. Він відомий добре зі своєї діяльности в громадськім українськім житті. Всі ми його добре знаємо з того патріотичного боку. Тому і всі ми повинні доложити старань, щоби наш кандидат вийшов.

Трофим Тренич.

A SHORT HISTORY OF UKRAINE.

(Prepared by Stephen Shumeyko, LLB.)

THE WORLD WAR AND THE UKRAINE.

The entrance of Russia into the World War was an opportunity long awaited by the enemies of Ukraine, to launch such an attack on Ukrainian aspirations as would once and for all stifle them. Although the gains made by Ukrainianism up to that time were slight as compared to its intended and ultimate goal, yet, the strenght of the movement was sufficient to arouse the most violent ire and antagonism of the ememies. When, therefore, Russia began the invasion of Galicia, she laid plans for the complete destruction, through Russification, what she considered the hotbed of the Ukrainian Movement.

As the Russians poured into Galicia and Bukowina, the Grand Duke Nicholas grandiloquently hailed the people of two provinces as brothers who had "languished for centuries under a foreign yoke" and urged them to "raise the banner of United Russia".

The first Russian governor of Galicia was romeved for being lethargis in prosecuting Ukrainians. He was superceded, in September, 1914, by a more active enemy of the Ukrainians, Count George Bobrinsky. A drastic Russifying programme was immediately adopted: and as a first step the Metropolitan Sheptitsky, whom the Russians hated as a man who had contributel greatly to the strengthening of the Ukrainophile party, was banished to Russia, where he remained in exile until the Russian Revolution. The Ukrainian language was forbidden as an official medium of communication; as well as in the services of the church and the schools. All Ukrainian newspapers were suppressed, the libraries closed, the Ukrainian books belonging to individuals confiscated, and the collections of museums sent to Russia. The Ukrainian Catholic Church — the national church of Galicia, — was persecuted, the Russians attempting to introduce their Orthodox Church with the Czar at its head, in its place. Finally, all Ukrainian organizations, including the Nationalist educational society "Proswita" were dissolved. Similar represive measures were applied in Bukowina, when the Russians occupied Chernowitz (January, 1915). Thousands of Ukrainian intelligentsia and patriots were jailed and others banished to Russia and Siberia, there to suffer underscribable torments and hardships to die from pestilence and lack of nourishment.

During the occupation, the Russian government attempted to introduce Russian schools in place of the Ukrainian schools which it had closed. It succeeded, however, in establishing only ten Russian schools in all, five in the villages and five in the towns. This scant success was largely due to the determination of the Ukrainians not to permit their children to beecome Russified. An amusing illustration of this determination took place in the town of Birky Welyki, near Tarnopol. There a Russian lady teacher of the local and recently installed Russian school gave the Ukrainian children as their homework for the following day, thjs statement to memorize: "Nash Tsar yest Nicholai II." (Our Tsar is Nicholas II.). The following day, the children having been previously coached by their parents, nearly led the teacher to distraction by their continual repetition "Wash Tsar yest Nicholai II." (Your Tsar is Nicholai II.).

This prosecution of the Ukrainians was carried out with extreme cruelty. The previously hard earned gains of the Ukrainians were destroyed entirely. Beginning with the German and Austrian counter offensive in May, 1915, the Russians were forced to retreat continually, suffering huge losses, until by September 1915 they were back across their own border. The retreat was characterized by the forceful evacuation of many villages and the wholesale movement of several thousand refugees into Russia, where, according to Russian promises, they were to find free land awaiting them. Acounts from Russian sources of the Retreat say that the refugees completely blocked the roads, and were reduced to terrible privations by the requisitioning of their cattle on the way to feed the retreating troops. The sad lot of the Ukrainian refugees was further increased by the refusal of the Russians to permit the Ukrainians to set up relief committees. Needless to say, there was no land for them in Russia, upon their arrival there.

If, upon the Russian retreat from Galicia and Bukowina, the Ukrainians of these sections had hoped for better conditions under Austria, (which to that date they had supported with all their strength, hopping thereby to gain improved conditions) they were doomed to disappointment and disillusionment. To forestall any movement by the Poles of Galicia to join in the movement to set up a Polish Kingdom formed out of Russian and Austrian Poland, Franz Joseph, the Emperor of Austria, promised the Poles to further increase their autonomy in Galicia so that it would practically amount to independence in local affairs. This meant that henceforth the Ukrainians would be completly under the control of Poland.

In Great Ukraine, from the very outset of the war the Russians left no stone unturned in their systematic and merciless destruction and prosecution of anything pertaining to Ukrainian life and character. Immediately upon the opening of the war the Russian government clamped a strict censorship upon the Ukrainian press and then proceeded in the same Russifying programme as in Galicia. Prof. Hrushevsky, the doyen of the Ukrainian cause, was the first among the Ukrainian leaders to be sent to Siberia, there to remain until the Revolution. Not since the time of the "Ruin" during Doroshenko's time had Ukraine been subjected to such terrible privations and desolations as during the World War. All the advances earned by privations as during the World War. All the advances earned by privations and strife of many generations of Ukrainians were destroyed. Although thousands upon thousands of Ukrainians were laying down their lives in the Russian armies for the Russian cause, their brethren at home were persecuted in manner which defied precedent. Russia was determined that the war was to be the death knell to the Ukrainian cause and therefore spared no effort nor money in its illegal and merciless Russification policy.

It was under these sad conditions that the Russian Revolution came on and changed everything.

The Revolution might be said to have come about on February 23, 1917, when riots, which apparently seemed spontaneous, occurred in Petrograd. From this seeming local beginning the Revolution grew and spread like a wildfire being characterized by strikes; paralyzation of industry and transportation; mutiny among the troops and the resultant failure of the new Russian offensive against the Central Powers which was in course of preparation; setting up of the Provisional government; the abdication and subsequent murder of the ruling house of Romanovs; and the gradual absorption of power by the Bolsheviks.

The spirit of the Revolution spread also throughout the Ukraine. The Ukrainians realized that time was ripe, as never before, to strike for their liberties. The hiterto dormant Ukrainian political organization known as the Ukrainian Progressives (TUP) took upon itself the task of aligning all the Ukrainian parties for the purpose of striving for a common goal — the autonomy of Ukraine. On March 7, 1917, the Ukrainian Central Rada, headed by Prof. Hrushevsky, appeared, representing various parties and groups, and took upon itself the task of being the cohesive force for the unification of Ukrainian opinion and also to represent the Ukraine in its fight for self-determination.

The need for such a centralistic body was self-evident and its formation was met with approval by the Ukrainian people. Following the Easter holidays, the Rada was reorganized along more representative lines. In May a mass convention took place of the Ukrainian soldiers, the Ukrainian villagers and Ukrainian workers, which chose their deputies to represent them in the Rada.

Having attained national character, the Rada began negotiations with the Provisional Government at Petrograd for the purpose of securing for Ukraine autonomy and immediate and complete local control. In reply to these demands the Russians referred the question to the Russian Constituent Assembly, in which the Ukrainians would be completely outnumbered. The Ukrainian leaders lost patience and, heeding the cry of millions of Ukrainians, undertook to take issue into their own hands. On June 24, the Rada issued its first Universale to the Ukrainian people proclaimed that since the Provisional Government has refused to heed their demands, henceforth the Ukrainian people would alone regulate their lives.

(Next Installment — "The Birth of the Ukrainian Republic".)

Фаїна Невільниця.

„ЛУКІЯНІВКА"

(Спогади бувшої невільниці).

(Всі права застережені за авторкою).

(Докінчення)

(4)

Наближаючись скоро до кінця своїх спогадів про Лукіянівку, не можу пройти мимо щоби змовчати про сумну пригоду: Це похід отамана Тютюнника зі своїм військом з Польщі на Україну в лютому чи березні 1922 року, напевно не памятаю. Та я тепер думаю занотувати лише факт, навіть не факт, а наслідки його. Коли зявились війська от. Тютюнника на Україні й були вже між Житомиром та Київом, в районі Малина, радомисльського повіту, як не помиляюсь, вони були несподівано оточені з усіх боків дивізією ославленого розбійника — Котовського, що складалась із кримінального елементу. Тепер та дивізія робила ті самі кримінальні злочини, але вже „узаконнені" большевизмом. Війська Тютюнника були розбиті, а він самий з горсткою козаків утік до Польщі. Потім писали большевицькі часописи, та й усі говорили, що Тютюнник, по уму чи без ума, здався на большевицьку „ласку", а вони, діставши його до рук, скоро розстріляли його. А що сталося, запитаете, з козаками-бранцями? А їх було багацько поранених і цілісеньких та здоровісеньких забрано в полон. Козацтво знайменито знало большевицький полон, та його наслідки, але, видно, всім не судилось полягти в чеснім лицарськім бою на полі, але ще пройти певний шлях „допитів", тортур, а потім уже бути розстріляними. Ранених для показу людности й для уславлення своєї побіди й своїх „профвів", перевезли до Київа до Лукіянівської вязниці. Більше сотні козаків пораненних було розташовано в жіночому 14-му корпусі на 4-му поверсі, не кажучи вже за останні корпуси мужеські, де, безперечно, козаків було ще більше, кілька сотень. Думаете, читачу, що довго тримали у вязниці наших славних лицарів волі? Ні! Перед обідом несли їх на ношах, а над вечір нерез годин 3—4 почали їх розстрілювати. Цих справжніх мучеників, всіх поранених і вимучених, тягнули за ноги з 4-го поверха вязничних покручених сходів на голгофтське розпяття, бючи козацькими головами об каміння сходів, поливаючи їх кровою останню путь лицарів. Були такі, що в агонії своїх мук взивали помилування, а були й такі, що своїми устами по мірі сил, вигукували: „Ще не вмерла Україна!" Це був момент плачу й ридання та скреготання зубів. В жіночому корпусі багато жінок падало непритомними, бо це робилося на очах усіх, може навіть з метою залякувати тих, хто подумав би підняти руку на катів. Такий кінець тим, хто піднімає узброєну, чи неузброєну руку на окупантів України.

Нехай же шаліє ворог, але нашої волі терором та вбивством і пімстою йому не вбити! Бо пімста народжує не мир, а пімсту й ще в більшому розмірі. Пролита кров наших вірних борців удобрить буряном зарослу українську ниву й збудить віками приспаний наш нарід до боротьби за визволення, до волі української. А тіні невинних святих козацьких душ, прагнучих волі для України, будуть нагадувати про те, що повне визволення можливе лише при цілковитій консолідації всіх українських сил, а не одиниць, як це було до цього часу...

Нехай же наша українська історія не забуде цих крівавих подій, а занотує нашим нащадкам, як одну з сумних сторінок дій нашої визвольної боротьби з лап московського червоного імперіялізму, що зветься на папері СССР. Нехай ці події залишаться невмиручими в майбутньому і послужать лекцією та наукою і застереженням для діячів вже звільненої України.

Не можна пройти мимо, не схиливши голови перед такими великими іменами наших повстанських ватажків, як **Заболотний,** який оперував зі своїм загоном на Херсонщині й Поділлю, котрого зловили в нерівному бою з большевиками і підчас мого перебування у вязниці замордували. **Дерещук** з Уманщини, який, після ліквідації його загону большевиками при кінці 1920 р., перейшов на нелеґальне становище, але в 1921 р. був викритий і присуджений до розстрілу, а потім замінено йому цю кару довгорічним сидінням у вязниці; але я певна, що він давно розстріляний, бо це вони роблять з усіми нашими діячами України. **Вороний, Кравченко** з Бердичівщини; останній здався на помилування, а за короткий час заарештували його й розстріляли; та безліч інших імен, котрі вивітрилися з моеї забитої памяти.

Через одинацять місяців я вже була на волі; мене амнестували. Але кругом творилася неволя, пожираючи нові, свіжі жертви. Своеж повне збавлення й визволення приписую одній вищій Волі, котра руками й заступництвом людей, змякшивши їх камяні серця, дала можливість ще раз побачити світ і принадну красу нашої чаруючої української природи з її запашним, пестливим повітрям, а згодом цю красу залишити, втікаючи нелеґально за кордон, бо знов ждало мене нове увязнення і мабуть останне. Тепер у мене залишилась досить добра спадщина вязнична: хвора голова, ревматизм, подагра — це наслідки вохкости й холоду, бо червона пролетарська вязниця не знае палива, а камінні мури зимою оґріваються холодними і голодними тілами вязнів. Маю цілком розбиту нервову систему й хворе серце. — Це, значить, що я залишилась тим живим ходячим негідним трупом, який мусить у муках і стражданнях закінчувати своє життя та ще й на чужині.

На закінчення скажу: мої спогади не претендують на поетичність чи літературний твір, бо це — перелічення тільки деяких моментів з картин страшної дійсности Чека, що на сьогодні перефарбувалася в ГПУ. Страшно відновляти ті жахливі образи, які без мого бажання стоять завжди перед моїми очима страшною примарою, викликаючи острах, тремтіння і біль серця. Пройдений шлях у мурах Чека й вязниці вважаю тепер як довгий тяжкий сон, але це була жорстока, невблаганна дійсність, що поволі й далі розпинає український нарід.

1,VIII,1932.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Евген Тимкович, Бофало. — Редакція не містить подяк за похорони. Такого обвязку статут не накладае. Не було теж такої ухвали конвенційної. Хто хоче конче подякувати, може подати оголошення. Хто зараз іде до чужих, як свої йому не сповнять його забаганки, ми його не можемо здержати. Навіть добре було би попробувати, чи зроблять це інші, чого ми не робимо.

— Є чимало способів здобути гроші, та лиш один з них чесний.

— Який?

— Я згори знав, що вам невідомий цей спосіб.

---o---

До лиця їй.

Суддя: Вас обвинувачують, що збили вашу жінку так тяжко, що вона аж посиніла. Що скажете на ваше оправдання?

Обвинувачений: Пане судди, вона все говорила мені, що їй синьому їй до лиця.

ЛЮДСЬКІ ВДАЧІ.

Приглянмося нашим сусідам, або людям на сходинах, а навіть членам родини, що живуть в одній хаті. Як неоднаково вони заховуються! Один сусід довго памятає свою кривду, інший скоро забуває; одні на сходинах, слухаючи промови, голосно висловлюють своє вдоволення, або невдоволення, інші слухають мовчки. Словом, люди ріжняться між собою під оглядом психічним-душевним головно тим, з якою силою й тривалістю відповідають-реагують на зовнішні спонуки. Значить, одні на те, що доторкає їх, відповідають живо, сильно і скоро, інші інакше.

Це звернуло увагу вже старинного грецького лікаря Гіпократа, що жив у 5 віці перед Христом. Він був тої думки, що ріжниці в силі й триванню наших реакцій походять із ріжниць у хемічнім складі людських тіл. Правда, й сьогодні стверджують учені, що на людську вдачу впливають речовини, що їх виділюють деякі залози, як от щитова, селезінка, печінка, тощо. Але Гіпократ про ті залози, що до крови виділяють свої речовини, знав без порівнання менше ніж тепер люди знають, а знають ще дуже мало, тому й думав, що в людському організмі є чотири соки (гумори). Ті соки, то кров (по латинськи сангвіс), жовч (по грецьки холе), чорна жовч (по грецьки меляйна холе) і слизь (по грецьки флєгма). Далі твердив Гіпократ, що ці соки змішані в ріжних людей ріжно. В одних більший відсоток першого соку, в інших другого і т. д. Ось і залежно від того, якого соку процентово найбільше, якого перевага, людина виявляє свою вдачу. Цю мішанину назвав Гіпократ темпераментом і поділив людей щодо темпераменту-вдачі — на чотири роди: сангвініків, холериків, мелянхоліків і флєгматиків.

Хоча підстава, на якій грецький лікар опер свій поділ, хибна, то всеж таки той поділ удержався здебільшого і тепер.

Якже ці темпераменти виявляють себе?

Сангвінік відповідає на зовнішні спонуки сильно, але й не довго. Він негайно й сильно переймається чимнебудь, тішиться, гнівається, зажуриться, запалиться до чогось, постановить, забажає. Але те все в нього довго не триває. Наробив крику й забув, запалився й скоро остиг. Соломяний огонь. Він не має терпеливости, витривалости, не знає завзяття, ні помсти.

Холерик негайно й сильно відповідає, але й довго памятає. Його радість, гнів, журба, бажання, постанови сильні й довго тривають. Він витривалий, терпеливий, завзятий, не скоро остигає або забуває.

Мелянхолік слабо й спокійно відповідає, але дуже довго памятає. Не вибухає й не кричить. Здається, що зовнішні спонуки його не торкнулися, а тимчасом вони западають глибоко в його душу, не дають спокою. Переживе не легко й не скоро забуває.

Флєгматик слабо відповідає й коротко памятає. Його ніщо надто не зворушує. Ані дуже не тішаться, ні не журиться. Не легко його розгнівати або вивести з рівноваги. Його ніщо ні холодить, ні гріє.

З XX. століття маємо інший поділ. Німецький лікар умових недуг — психіятр Кречмер звернув увагу на звязок між вдачею людини та будовою її тіла. З огляду на будову тіла поділив людей на товстих або пикніків, атлетів, хирних або астеніків і зле збудованих або дисплястиків.

Товстий має велику голову, коротку шию, великий кадовб і живіт, короткі руки й ноги, та багато товщу під шкірою. Мязи в нього розвинені слабо.

Атлет має малу голову, міцну шию, широкі плечі, малий живіт, могутні руки й ноги, а під шкірою мало товщу. Кости в нього грубі й сильно розвинені мязи.

Астенік тонкий, довгий, похилений. Лице в нього костисте, шия довга, рамена спадисті, клітка грудна плоска, руки й ноги довгі. Товщу в нього мало, мязи марні. Образ сухітника.

Дисплястик, це людина ненормальна, з хибами в будові, внаслідок лихого ділання залозів. Має або якийсь незвичайнаий череп, або недорозвинений полово, страшенно грубий, або високий.

Кречмер зробив спостереження, що й ріжні умові недуги тісно вяжуться з будовою тіла. Товсті (пикніки) звичайно хорують на психозу циклічну, а три інші типи переважно хорують на схізофренію. В перший умовій недузі нема надто великих недомагань умових, тільки забурення під оглядом чуттевим. Такий хорий раз дуже веселий, балакучий, живий, ласкавий, гордий, щасливий; іншим разом дуже сумний, тихий, прибитий, нещасливий. Це так звані маняки. Та все можна до них приступити, з ними порозумітися. На перший погляд можнаб думати, що така людина раз у надто великому гуморі, іншим разом надто прибита, але голова в порядку. Натомісць до хорого на схізофренію нелегко приступити й тяжко з ним порозумітися. Він зайнятий тільки собою і своїми уявами. Те, що діється довкруги нього, його не цікавить. Значиться, нічого не бачить і не чує. Його мова й поведінка чудацькі, не такі, як у людей, отже й зрозуміти його не можна. Це так звані божевільні-варіяти.

Я вмисне докладніше спинився на цих двох типах хорих, бо, на думку Кречмера, і здорових людей можна поділити на ці дві громади. Одні своєю вдачею зближені до хорих на психозу циклічну і їх зве циклотиміками, інші зближаються до хорих на схізофренію і їх зве схізотиміками.

Циклотимік цікавиться світом і людьми, любить жити і вживати, шукає товариства, добрий товариш, балакун, жартує, але не ображує, не дуже сильної волі, мягкий, добрий. Легко звіряється перед людьми, отже й легко заглянути в його душу. Часом розгнівається, але гнів скоро минає; засумує, але й якось потішиться. Нема страху, щоб відібрав собі життя, або несподівано виїхав за море, чи вступив до монастиря.

Але схізотимік — чи худорлявий, атлет або каліка — не такий. Він скритий, замкнений у собі, зайнятий своїми думками більше, ніж зовнішним світом. Люди для нього чужі, і їм тяжко відгадати думки й почування такої людини. Якийсь неприродний, холодний із людьми, яких товариства уникає, здержливий у поведінці, скупий на слова. Як жартує, то доїдає до живого. Упертий і завзятий. Рідко гнівається, але як розгнівається, страшний. Довго все памятає. Як сумує або терпить, то того по собі не показує. Має теж і свої чудацтва. Можна з ним довго жити й не знати, що в нім сидить.

Окрім тих крайніх вдач є ще й мішані. Поділ Кречмера науковий і дуже бистрий, бо справді стрічаємо людей, що можна їх зачислити до першого або другого типу. Одначе найчастіше стрічаємо типи мішані, з перевагою циклотиміка або схізотиміка. Цікаво, що й дорога, якою пішов Кречмер, кінець-кінцем доводить теж до чотирох головних вдач або темпераментів, що їх ми зпочатку пізнали.

Недавно звернули вчені увагу на те, що люди почувають себе ріжно у ріжних підсоннях, та підчас ріжних атмосферичних обставин — веремя. Одні чуються найкраще у літніх, соняшних днях, інші в зимових сніжних і морозних, інші навпаки. Ми навіть не свідомі того, як дуже такі так звані кліматичні вдачі-темпераменти впливають на життя і творчість людини. Ось наприклад великий італійський музика Россіні творив найкраще тоді, як сидів за фортепіяном у саду й пражився на сонці. Навпаки великий музика Бетовен шукав за холодом і працював найкраще тоді, як вилив на себе зимної води. З огляду на те, що одні люблять сонце і тепло, інші мрачні холодні дні, одні посуху, інші негоду, розріжняємо теж чотири кліматичні темпераменти, а саме:

1. південний, що любить гаряче літо, лагідну зиму, багато сонця й сухе повітря;

2. північний, що любить холодне літо, студену снїжну зиму та зовсім байдужий на те, чи мокро, чи сухо;

3. східний, що любить гостре континентальне підсоння, з гарячим літом та морозною зимою, погідне небо й сухе повітря;

4. західний, що любить лагідне літо й лагідну зиму, мраку, дощ і сніг.

Останній темперамент зустрічається найрідше. Він і дивний та незрозумілий, бож як можна почувати себе найкраще у сліпому листопаді?

Де шукати причини тих ріжних темпераментів, годі сказати. Не приходять вони дідично з батьків на дітей, бо виявилося, що в одній рідні бувають і три ріжні темпераменти. Є вони чисто особисті, і в старшому віці сильніші, ніж у молодшому.

Варт згадати і про немалий вплив на настрій та працездатність людей, який мають зміни місяця, напр. молодик, повня і т. д.

І. Б.

ЩО ЦЕ Є ПОЛИВА (ЕМАЛІЯ)?

Майже нема такої хати в культурних сторонах світа, майже нема такої господині, що не користалаб з так званої емалійованої посуди. Знавці кажуть, що загалом тепер по кухнях уживається лише 10% якоїсь іншої посуди, а 90% припадає саме на емаліові. А це тому, що така посуда є легка, міцна, добре миється, не набирає запаху — як наприклад довше вживана глина, а при нагріванні з тою чи іншою стравою не окислюється, тобто не творить якихсь хемічних сполук, що могли би бути шкідливі, отруйні, як це наприклад часто бувало при вживанні мідяної посудини.

Емалія („полива") є прадавним винаходом, відомим ще старим Єгиптянам, що вживали емаліювання своєї зброї ще на півтори тисячі років перед народженням Христа. Одначе в Европі за давніх часів уживано емалії лише для прикрашування виробів ювелірних. Широке приміненя емаліювання до потреб господарських почалося розмірно дуже недавно. Першу таку фабрику впорядив у Швеції Рінман у першій половині 18 століття. Нині виріб емалійованої посуди чи взагалі емаліювання металевих річей дуже удосконалено.

Сама емалія чи полива це густа рідина, подібна до тої поливи, що її вживають при прикрашуванню глиняних виробів. Налита на метали та розігріта приблизно до 1000 степенів в так званих муфльових печах, вона міцно споюється з металевим предметом, на якій була налита, й дає тому предметови блискучу гарну поволоку, що може бути ріжної барви, залежно від свого механічного складу.

Коли хочуть зробити на посуді чи інших емалійованих предметах якісь малюнки, то роблять їх здебільшого з помічю трафаретів (шаблонів) рукою. В деяких випадках малярі розмальовують усе руками навіть без трафаретів, так чисто, як це роблять наші гончарі на глиняній посуді. Тількиж ніколи на емалійований посуді не можна стрінути таких майстерних мальовил, які подибуємо на українських гончарських виробах — особливо зовнішні, на Полтавщині, та в інших краях, де глиняний селянський (не фабричний) посуд і формою і зразками орнаменту і навіть красками незвичайно наближається до наших селянських гончарських виробів з Великої України.

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ. (31)

Каді не так хотів смерти Тарзана, як старавсь усунути велику жрекиню Ла з її становища. Колиб його плян удався й Ла визволилаб Тарзана на волю, то тоді проти неї обурилосяб усе населення Опару й Кадіеви вже легко булоб її скинути з жреківства. Та ще більше від Каді була обурена Оаг. Вона вже мріяла про те, як дістанеться до влади, розправившися з Ла. А тепер усе розбилося. Турбувало її також те, що й Ла може довідатися про її наміри.

Тоді Ла не простить жрекині Оаг того, що вона виступала проти неї й наставляла сильце на велику жрекиню. Пімста великої жрекині страшна, бо вона значить смерть на жертвенному камені. „Ла любить Тарзана, — говорила з розпукою Оаг. — Пішли до Тарзана слугу, щоб він сказав в імені Ла, що він покаже Тарзанови, як утекти з Опару. Тарзан знає, що Ла любить його, а тому повірить слузі. Тоді ми спіймаємо Тарзана й виявимо, що Ла пособляла йому втекти".

„Добре!" — відповів Каді. „Ми це зробимо раніше, ніж наступить завтрішній ранок. А на час, коли палаючий бог буде йти на нічний відпочинок, ми принесемо йому в жертву Тарзана й Ла! Це буде велика жертва, а ти, Оаг, станеш великою жрекинею Опару!" Тієї ночі Тарзана розбудили з кріпкого сну, коли двері до його келії відчинила невідома особа. Він ще раніше почув, що хтось обережно пробирається по сходах до його келії.

Тарзан побачив у себе постать людини, що вимальовувалася на розтворі дверей у келію. Тарзан не міг сказати, чи це його приятель, чи ворог. У всякому разі він приготовився до оборони себе. „Хто ти й хто тебе післав до мене?" — запитав Тарзан. „Ла, велика жрекиня, післала мене", відповів незнайомий голос. „Вона наказала мені вивести тебе геть з Опару на волю!" Тарзан знав, що Ла любить його, а тому легко повірив, що вона ратує його.